

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЕКСПЕРТНІ НЕДОЛІКИ
ТА ПОМИЛКИ”

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЕКСПЕРТНІ НЕДОЛІКИ
ТА ПОМИЛКИ”**

(галузь знань 0304 “Право,”
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8. 18010003 “Судова експертиза”)

*Затверджено вченою радою університету
(протокол №   від   .2012 р.)*

**Харків
2012**

Програма навчальної дисципліни “Експертні недоліки та помилки” (галузь знань 0304 “Право,” освітньо-кваліфікацій-ний рівень “Магістр”, спеціальність 8. 18010003 “Судова експертиза”) / уклад.: В. А. Журавель, В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько, Г. К. Авдєєва. – Х. : Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 8 с.

У к л а д а ч і: В. А. Журавель,
В. О. Коновалова,
В. Ю. Шепітько,
Г. К. Авдєєва

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 2 від 27.04. 2012 р.)*

© Національний університет “Юридична
академія України імені Ярослава Мудрого”, 2012

Н а в ч а л ь н е   в и д а н н я

1. В С Т У П

Основними принципами судово-експертної діяльності є повнота і об'єктивність при проведенні експертного дослідження. У зв'язку з цим зростає роль судового експерта як незацікавленої, обізнаної особи, яка в повному обсязі володіє спеціальними знаннями і практичними навичками, необхідними для проведення відповідних експертних досліджень, та вміє правильно їх застосовувати під час формулювання експертного висновку. При цьому слід враховувати, що на якості експертного дослідження, на об'єктивності отриманих доказів негативно позначаються експертні помилки. Ось чому судові експерти-магістри мають отримувати теоретичні знання щодо причин, видів експертних помилок, формувати практичні навички з виявлення, усунення та попередження цих помилок.

Програма навчальної дисципліни “Експертні недоліки та помилки” охоплює такі теми: “Сутність експертних недоліків та помилок”, “Причини виникнення експертних помилок та їх класифікація”, “Діагностування (виявлення) експертних помилок, їх усунення та профілактика”, “Експертні помилки і неправдивий висновок експерта”.

У результаті вивчення експертних недоліків і помилок судовий експерт-магістр повинен:

– **знати** законодавство України про судову експертизу; процесуальне положення, права та обов'язки судового експерта і спеціаліста; підстави та межі юридичної відповідальності експерта за порушення чинного законодавства; теоретичні, процесуальні та організаційні засади проведення судових експертиз; види судових експертиз та методика їх проведення; поняття, види та причини експертних недоліків та помилок; шляхи та засоби виявлення й усунення недоліків і помилок в експертній діяльності; структуру висновку експерта, порядок оформлення результатів експертних досліджень; можливості та правові засади застосування обчислювальної техніки та автоматизованих інформаційно-пошукових систем криміналістичного призначення, автоматизованого робочого місця судового експерта; сучасні методи, засоби та прийоми виявлення, фіксації, вилучення

та дослідження слідів та речових доказів; процедуру і порядок отримання зразків для порівняльного дослідження; правила застосування лабораторного та іншого обладнання, засади фінансового і матеріально-технічного забезпечення експертних установ; основи формальної логіки для здійснення вірної криміналістичної оцінки результатів дослідження та формулювання висновків;

– **уміти** правильно застосовувати на практиці набуті знання, уміння і навички з теорії та практики судової експертизи; суворо дотримуватися положень зареєстрованих методик експертного дослідження; правильно обирати методи дослідження, виходячи із завдань та характеристик об'єктів конкретного дослідження; обробляти отримані результати, аналізувати, узагальнювати, формулювати експертні висновки за законами формальної логіки на основі отриманих емпіричних та аналітичних даних; самостійно проводити судово-експертні дослідження, експертні експерименти, складати висновки судового експерта та спеціаліста відповідно до норм чинного законодавства України; здійснювати математичну обробку отриманих результатів, використовувати сучасну комп'ютерну техніку та інформаційні технології у своїй діяльності з метою підвищення наукового рівня досліджень і зменшення впливу суб'єктивних факторів на процес формування висновку; застосовувати сучасні технічні й криміналістичні методи і засоби пошуку, виявлення, фіксації, вилучення всіх видів матеріальних слідів й об'єктів при провадженні слідчих і судових дій, оперативно-розшукових заходів.

2. ЗМІСТ

1. Сутність експертних недоліків і помилок

Поняття та основні принципи судово-експертної діяльності (законність, незалежність, об'єктивність і повнота дослідження). Особливості діяльності судового експерта під час проведення судової експертизи. Поняття експертних недоліків і помилок. Диференціація недоліків, помилок та кримінально-процесуальних правопорушень у діяльності судового експерта.

2. Причини виникнення експертних помилок та їх класифікація

Причини виникнення експертних помилок. Об'єктивні та суб'єктивні чинники, що зумовлюють виникнення експертних помилок.

Класифікація експертних помилок за процесуальними, гносеологічними, психологічними і комплексними підставами. Гносеологічні (логічні і фактичні) і діяльнісні (операційні) експертні помилки. Явні і приховані (латентні), суттєві (несуттєві), стійкі (нестійкі), якісні (кількісні).

Текст висновку судової експертизи як форма відображення експертних недоліків і помилок (спотворення фактів, міркувань, сприйняття, розуміння, виведень тощо).

3. Діагностування (виявлення) експертних помилок, їх усунення та профілактика

Діагностування (виявлення) експертних помилок: процедура, суб'єкти, наслідки. Оцінка висновку судової експертизи слідчим і судом.

Порядок здійснення планового рецензування висновків судових експертиз із метою попередження експертних помилок.

Використання математичних і кібернетичних методів у процесі судово-експертного дослідження як засобів підвищення точності і об'єктивності його результатів та мінімізації експертних помилок.

4. Експертні помилки і неправдивий висновок експерта

Поняття неправдивого висновку експерта. Причинний зв'язок експертних недоліків і помилок з якістю інформації про факти і обставини кримінальної справи, яка міститься у висновку судового експерта.

Свідоме порушення експертом норм кримінально-процесуального законодавства, методів дослідження об'єктів і вимог експертних методик.

ЛІТЕРАТУРА

Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. – Законодавство України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – 07.10.2011.

Белкин Р. С. Ошибки в уголовном судопроизводстве / Р. С. Белкин “Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики”. – М.: НОРМА, 2001. – С. 163-195.

Грановский Г. Л. Природа, причины экспертных ошибок и пути их устранения / Г. Л. Грановский // Новые разработки и дискуссионные проблемы теории и практики судебной экспертизы. – М: ВНИИСЭ, 1983. – С. 2-18.

Каплунов И. М. Объективные и субъективные причины экспертных ошибок (методические рекомендации) / И. М. Каплунов. – Ташкент, 1977.

Коновалова В. О. Юридична психологія: підруч. / В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько. – [2-ге вид., переробл. і доповн.] – Х.: Право, 2008. – 240 с.

Назначение и производство судебных экспертиз: пособ. для следователей, судей и экспертов. – М.: Юрид. лит., 1988. – 236 с.

Орлов Ю. К. Формы и выводы эксперта. / Ю. К. Орлов. – М.: ВНИИСЭ, 1981. – 124 с.

Россинская Е. Р. Судебная экспертиза в гражданском, арбитражном, административном и уголовном, процессе / Е. Р. Россинская. – М.: Норма, 2006. – 737 с.

Современные возможности судебных экспертиз: метод. пособ. для экспертов, следователей и судей. – М. : РФЦСЭ, 2000. – 144 с.

Эйсман А. А. Заключение эксперта. Структура и научное обоснование. / А. А. Эйсман. – М: Юрид. лит., 1967. – 152 с.

Якушин В. А. Ошибка и ее уголовно-правовое значение / В. А. Якушин. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1985. – 128 с.

ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ЕКСПЕРТНІ НЕДОЛІКИ ТА ПОМИЛКИ”

(галузь знань 0304 “Право,”
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8. 18010003 “Судова експертиза”)

У к л а д а ч і: ЖУРАВЕЛЬ Володимир Андрійович,
КОНОВАЛОВА Віолетта Омелянівна,
ШЕПІТЬКО Валерій Юрійович,
АВДЄЄВА Галина Костянтинівна

Відповідальний за випуск *В.Ю. Шепітько*

Редактор *Л.В. Русанова*
Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2012

Підп. до друку .2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. . Облік.-вид. арк. . Вид. № 135.
Тираж прим. Зам. № . Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.